

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять з дисципліни

«Міжнародні ринки товарів та послуг»

для студентів спеціальності

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання

Харків
НТУ «ХПІ»

2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять з дисципліни

«Міжнародні ринки товарів та послуг»

для студентів спеціальності

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 29.06.2022 р.

Харків
НТУ «ХП»

2022

Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Міжнародні ринки товарів та послуг» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання / уклад.: С. О. Степурина, О. Б. Білоцерківський. – Харків : НТУ «ХП», 2022. – 60 с.

Укладачі: С. О. Степурина
О. Б. Білоцерківський

Рецензент І. І. Соснов

Кафедра підприємництва, торгівлі і логістики

ВСТУП

Дисципліна «Міжнародні ринки товарів та послуг» висвітлює питання щодо сутності, характерних рис, товарної структури та сучасної інфраструктури міжнародного ринку, дозволяє набути практичні навички оцінювання ситуації на окремих товарних ринках.

Вивчення навчальної дисципліни збагачує уявлення про характер процесів, що відбуваються на міжнародних товарних ринках, дає можливість пізнати їх як суперечливу єдність національних та міжнародних проявів суспільного життя, поглиблює знання про проблеми розробки кон'юнктурних прогнозів поведінки споживачів на окремих товарних ринках, потенційні можливості виходу України на міжнародні ринки. Важливою складовою міжнародних ринків є діяльність торговельних посередників, що створюють відповідні вузлові структури в цій системі.

Мета викладання дисципліни «Міжнародні ринки товарів та послуг» полягає у формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок з основ розвитку міжнародних ринків товарів і послуг, формування сучасного економічного мислення в умовах ринкових відносин; закріплення професійних знань з комерційної діяльності щодо сучасних закономірностей і тенденцій розвитку міжнародних товарних ринків.

Завдання вивчення дисципліни

Для досягнення мети викладання курсу «Міжнародні ринки товарів та послуг» поставлені такі **основні завдання**:

✓ визначити сутність, характерні риси, середовище та розглянути історичну ретроспективу розвитку міжнародних ринків на основі прогресу продуктивних сил, міжнародного поділу праці, що поглиблюється, поступового втягування все нових національних господарств в систему світо-

господарських зв'язків;

✓ ознайомитися з товарною структурою міжнародних ринків за допомогою сучасних товарних класифікацій і номенклатури, що використовуються у міжнародній торговельній практиці;

✓ розглянути специфіку здійснення торговельних операцій за напрямками і видами торгівлі, сучасні форми ділової активності у сфері надання послуг, особливості ціноутворення на міжнародних товарних ринках та оцінити потенційні можливості виходу України на міжнародні ринки;

✓ проаналізувати сучасні можливості інфраструктури міжнародного ринку: міжнародної транспортної системи, міжнародної мережі масової інформації та комунікацій, єдиної системи комерційної і науково-технічної інформації, єдиної системи метеорологічної служби та інформації, уніфікованої статистичної служби;

✓ зробити акцент на специфічності умов та основах формування конкурентного середовища країн світу, конкурентоспроможності країн у контексті глобалізації міжнародних економічних процесів, напрямках підвищення конкурентоспроможності національної економіки;

✓ обґрунтувати мотивації використання послуг міжнародних торговельних посередників при здійсненні операцій міжнародного ринку, економічних та інфраструктурних умов розвитку торговельного посередництва в Україні.

Інтегрований підхід до викладання курсу «Міжнародні ринки товарів та послуг» дозволить сформувати у студентів такі **знання** та **навички**.

Студент повинен **знати**:

- визначення основних понять і складових міжнародного ринку;
- основні цілі, задачі та організаційно-економічні умови функціонування країн на міжнародних ринках;
- обґрунтування особливостей і факторів, що впливають на розвиток міжнародного ринку з точки зору теорій міжнародної торгівлі;
- тенденції розвитку форм міжнародних економічних відносин, що обслуговують функціонування міжнародних ринків товарів та послуг;
- закономірності взаємодії країн різної державної належності в сфері міжнародного бізнесу.

Студент повинен оволодіти *компетентностями*:

- аналізу тенденцій і процесів, що відбуваються в сфері міжнародних економічних відносин;
- аналізу дії базових економічних закономірностей на міжнародному рівні та їх специфічного проявлення в інтернаціональній сфері;
- обґрунтування та реалізації економічного потенціалу господарюючими суб'єктами різної державної належності в області міжнародного обміну товарами та послугами, руху факторів виробництва і формуванні міжнародної економічної політики держав;
- вибору оптимальної стратегії боротьби з економічними спадами, фінансовими і валютними кризами, які виникаючи в окремих країнах або регіонах, в сучасних умовах набувають глобального характеру.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Міжнародні ринки товарів та послуг» містить:

- ✓ ознайомлення з основними поняттями тем;
- ✓ вивчення рекомендованих джерел інформації;
- ✓ огляд періодичної літератури за окремими питаннями теми;
- ✓ написання есе за окремими питаннями теми;
- ✓ написання реферату на одну із запропонованих тем;
- ✓ складання структурно-логічної схеми досліджуваної теми;
- ✓ підготовку опорного конспекту;
- ✓ складання тестових завдань за темою, що досліджується.

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНИЙ РИНОК: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Ключові терміни

Міжнародний ринок – це сукупність тих частин національних ринків країн, що взаємодіють між собою з приводу купівлі-продажу товарів та послуг.

Попит – це платоспроможна потреба в товарах для споживання та поповнення товарних запасів.

Пропозиція – сума товарів, вироблених для збуту на ринку, й реалізації товарних запасів.

Кон'юнктура світового ринку – співвідношення попиту і пропозиції на ринку.

Знижувальна кон'юнктура – стабільна перевага пропозиції товару над попитом, падіння цін на товар, зменшення кількості укладених угод.

Підвищувальна кон'юнктура – це стабільне переважання попиту над пропозицією, зростання ринкових цін на товар і кількості торговельних угод (*ринок продавця*).

Ринкова рівновага – короточасний стан ринку, коли врівноважені попит і пропозиція.

Світовий ринок – це сфера міжнародного балансу попиту та пропозиції на товари, що експортуються та імпортуються різними країнами.

Світове господарство – це сукупність національних економік окремих країн і регіональних економічних об'єднань, що взаємодіють між собою на підставі міжнародного поділу праці.

Регіональна структура світового ринку розрізняє ринки окремих країн або їхніх угруповань.

Товарно-галузева структура світового ринку складається з окремих товарних ринків, що відповідають ринку певного товару або його частини.

Монополістичний ринок – на ринку панує один постачальник (ринок діамантів).

Олігополістичний ринок – на ринку домінує група великих продавців (ринок нафти).

Атомістичний ринок – на ринку спостерігається невисока концент-

рація пропозицій товарів за участю багатьох постачальників і загострюється конкурентна боротьба (ринки текстильних, швейних товарів та ін.).

Промислово розвинуті країни – це країни з високим економічним потенціалом, що розвиваються на основі великих обсягів технічно передового капіталу і висококваліфікованої робочої сили.

НК – нові індустріальні країни (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур, Бразилія, Мексика та ін.), які характеризуються тісною торговельно-економічною співпрацею промисловорозвинених країн з цими державами.

Азіатська модель розвитку НК передбачає розвиток національної економіки з переважною орієнтацією на зовнішній ринок, на експорт, у значній мірі властива країнам Азії.

Латиноамериканська модель розвитку НК орієнтована на імпортозаміщення, у значній мірі властива латиноамериканським країнам.

Країни, що розвиваються, складають велику частину країн сучасного світу, включаючи країни Азії (без Японії), Африки і Латинської Америки; більшість з них були колоніями і напівколоніями імперіалістичних держав і відстали у своєму економічному розвитку, оскільки їх економіка носила аграрно-сировинний характер.

Країни з перехідною економікою – це угруповання держав, які перебувають у процесі реформування політичної та соціально-економічної структури, трансформації існуючих тут раніше адміністративно-командних економічних систем у ринкову економіку.

Питання для опрацювання:

- 1.1 Особливості формування міжнародного ринку.
- 1.2. Міжнародний ринок як економічна категорія.
- 1.3. Структура міжнародного товарного ринку.

Обов'язкові та додаткові завдання

Завдання 1

З'ясуйте, у чому відмінність трьох економічних понять: міжнародний ринок, світове господарство, міжнародна економіка?

Ринкова економіка характеризується рядом ознак:

1. Розвинена сфера міжнародного обміну товарами на базі міжнародної торгівлі;
2. Розвинена сфера міжнародного руху чинників виробництва, перш за все у формах вивозу-ввезення капіталу, робочої сили і технології;
3. Міжнародні форми виробництва на підприємствах, розташованих в декількох країнах, в першу чергу в рамках транснаціональних корпорацій;
4. Самостійна міжнародна фінансова сфера, не пов'язана з обслуговуванням ні міжнародного руху товарів, ні руху чинників виробництва;
5. Система міжнаціональних і наднаціональних, міждержавних і недержавних механізмів міжнародного регулювання в цілях забезпечення збалансованості і стабільності економічного розвитку;
6. Економічна політика держав, що витікає з принципів відкритої економіки.

Тестові завдання за темою 1

1. *Форма господарської взаємодії, за якої усе, призначене для продажу, збувається самим виробником всередині країни – це:*
 - а) національний ринок;
 - б) внутрішній ринок;
 - в) світовий ринок.
2. *Внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців, це:*
 - а) світовий ринок;
 - б) національний ринок;
 - в) фінансовий ринок;
 - г) місцевий ринок.
3. *Серед форм міжнародних економічних відносин основною і центральною ланкою світогосподарських зв'язків є:*
 - а) міжнародна міграція робочої сили;
 - б) міжнародний рух капіталу;
 - в) міжнародна торгівля;
 - г) валютно-кредитні відносини.
4. *Визначте послідовність еволюції форм ринку:*
 - а) міжнародний ринок;

- б) місцевий ринок;
- в) внутрішній ринок;
- г) регіональний ринок;
- д) світовий ринок;
- е) національний ринок.

5. Світовий ринок – це:

а) динамічна система, яка поєднує у єдиний господарський механізм різнонаціональних продавців та покупців, виробників і споживачів товарів за допомогою цінових та споживчих критеріїв обміну з використанням нормативно-правової та інституційної інфраструктури міжнародних економічних відносин;

б) цілісна система господарських зв'язків між національними економіками різних країн, належних до них, або утворених ними суб'єктами господарського життя, а також міжнародними організаціями, яка має характерні лише для себе взаємозв'язки, закономірності та реалізує ті специфічні інтереси, які пов'язані з використанням переваг міжнародного співробітництва, поділу праці та чинникового розміщення;

в) динамічна система взаємопов'язаних національних економік та відносин між належними до них суб'єктами економічного життя, яка діє на принципах міжнародного поділу праці та охоплює усі стадії циклу економічного відтворення.

6. Основою для виникнення світового ринку стали:

- а) міжнародна спеціалізація;
- б) міжнародний поділ праці;
- в) міжнародне кооперування виробництва;
- г) інтернаціоналізація виробництва.

7. Характерними рисами світового ринку є:

- а) оптимізація використання чинників виробництва;
- б) економічна політика держав у підтримці міжнародного руху товарів і чинників виробництва;
- в) виконання санаційної ролі;
- г) виникнення економіки відкритого типу в рамках багатьох держав і міждержавних об'єднань;

д) міждержавне переміщення товарів під впливом не тільки внутрішніх, а й зовнішніх попиту і пропозиції.

8. *За характером торговельних угод і взаємин продавців та покупців розрізняють наступні сектори світового ринку:*

- а) атомістичний;
- б) регіональний;
- в) відкритий;
- г) монополістичний;
- д) пільговий;
- е) закритий.

9. *Якщо Україна витрачає на виробництво льону 7 умовних одиниць праці, а на виробництво цибулі – 18, а Корея – відповідно 9 та 15 одиниць праці, то Україна має:*

- а) абсолютну перевагу у виробництві цибулі, а Корея – у виробництві льону;
- б) абсолютну перевагу у виробництві льону, а Корея – у виробництві цибулі;
- в) порівняльну перевагу у виробництві льону, а Корея – у виробництві цибулі.

10. *Яка із груп країн торгує перш за все між собою, обмінюючись глибоко спеціалізованою наукомісткою продукцією, послугами, технологіями?*

- а) промислово розвинуті країни;
- б) країни, що розвиваються;
- в) країни з перехідною економікою;
- г) відсталі країни.

11. *Якщо Україна за годину виготовляє 5 кг сиру або 1 м² полотна, а Німеччина – 1 кг сиру або 3 м² полотна, то Україна має:*

- а) абсолютну перевагу у виробництві сиру, а Німеччина – у виробництві полотна;
- б) абсолютну перевагу у виробництві полотна, а Німеччина – у виробництві сиру;
- в) відносну перевагу у виробництві сиру та абсолютну у виробництві полотна.

12. Якщо Франція виготовляє за 1 годину 1 комплект білизни або 4 л вина, а Україна – 6 комплектів білизни або 2 л вина, то:

- а) Україна має порівняльну перевагу у виробництві білизни;
- б) Україна має порівняльну перевагу у виробництві вина;
- в) Франція має порівняльну перевагу у виробництві вина.

13. Країна А може виробляти 1 т пшениці або 4 т нафти, використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2 т пшениці або 5 т нафти, використовуючи також одну одиницю ресурсів. Тоді:

- а) країна А буде експортувати пшеницю та імпортувати нафту;
- б) країна Б буде експортувати пшеницю та імпортувати нафту;
- в) країна А буде імпортувати пшеницю та експортувати нафту;
- г) країна Б буде імпортувати пшеницю та імпортувати нафту.

14. Україна вирішила встановити контроль над зовнішньою торгівлею для зниження дефіциту платіжного балансу. Одним з наслідків цього рішення буде:

- а) зниження українського імпорту;
- б) зниження українського експорту;
- в) збільшення українського імпорту;
- г) збільшення українського експорту.

15. Для торгівлі сучасного етапу розвитку міжнародного ринку характерним є:

- а) збільшення частки внутрішньофірмових поставок у міжнародній торгівлі;
- б) підвищення ролі країн, що розвиваються;
- в) активізація зустрічної торгівлі;
- г) зменшення питомої ваги США, Великобританії та Франції у світовому експорті;
- д) поширення усталених і довготермінових відносин.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

1.1. Світове господарство як сукупність національних господарств. Світове господарство і міжнародний ринок.

1.2. Особливості розвитку міжнародного ринку товарів і послуг відповідно до основних подій світових процесів.

2. Підготувати реферат за власним вибором на тему:

2.1. Вихід на міжнародні ринки як один з напрямків процесу формування елементів глобальної економіки.

2.2. Міжнародна спеціалізація виробництва і торгівлі товарами та послугами.

2.3. Відкритість національної економіки як умова розвитку міжнародного ринку.

2.4. Характерні особливості і тенденції розвитку світової економіки на сучасному етапі.

2.5. Особливості розвитку і вплив економіки США, Західної Європи і Японії на світове економічне зростання.

2.6. Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і захисту національного ринку.

ТЕМА 2. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Ключові терміни

Експортно-імпорتنі операції – це купівля-продаж товарів, що мають матеріально-речовинну форму, за умови, що такі товари у разі зміни власника з метою реалізації його споживчих потреб перетинають кордони національних митних територій.

Експорт товарів – це продаж та вивезення товарів за кордон з метою їх реалізації на зовнішніх ринках через передання у власність контрагенту в іншій країні.

Імпорт товарів – це купівля та ввезення товарної продукції з-за кордону з метою її реалізації на внутрішньому ринку та використання на території країни.

Умови торгівлі – співвідношення експортних та імпорتنих цін називається

Дохідні умови торгівлі – це індекс, що показує потенціальну спроможність країни імпортувати товари за рахунок виторгу одержуваного від експорту в цілому.

Реекспорт – це продаж та вивезення до іншої країни товарів, які раніше були завезені ззовні, без їхнього перероблення.

Реімпорт – це ввезення до країни товарів, які раніше були вивезені з неї за кордон та які не піддавалися там переробленню.

Звичайна торгівля не передбачає надання однією державою іншій на взаємній основі або в односторонньому порядку будь-яких пільг у торговельному режимі.

Торгівля за режимом найбільшого сприяння передбачає, що держави, які домовляються, на взаємній основі надають одна одній привілеї та пільги щодо ставок мита і митних зборів, а також інших правил і механізмів здійснення зовнішньоторговельних операцій.

Преференційна торгівля передбачає надання однією державою іншій на взаємній основі або в односторонньому порядку пільг у торговельному режимі.

Дискримінаційна торгівля виникає у результаті застосування в торговельно-економічних відносинах жорстких обмежувальних заходів (ембарго, торговельна блокада) або інших інструментів, що дискримінують права торговельного партнера.

Традиційна (проста) торгівля, тобто «вільний» експорт та імпорт товарів і послуг, який не зумовлений коопераційними зв'язками та зобов'язаннями щодо збалансованого обміну товарів.

Рентинг – короткотермінова оренда на термін від кількох днів до кількох місяців.

Хайринг – середньотермінова оренда на період від кількох місяців до року.

Лізинг – довготермінова оренда на термін понад один рік.

Міжнародні товарообмінні операції – це транскордонний обмін товарами на еквівалентній основі згідно з конкретними цілями та умовами реалізації угод.

Бартерна операція – це обмін певного товару (певної кількості товару або товарної партії) на інший товар без використання грошової форми розрахунків відповідно до принципу вартісної еквівалентності обмінюваної продукції.

Торговельні компенсаційні операції – це такий товарообмін, за якого сторони здійснюють взаємні поставки кількох товарів (товарних партій).

Світова всесвітня торгівля – це торгівля, яка передбачає переміщення товарів та послуг за межі державних кордонів. Її ще можна трактувати як відносини країн з метою вивезення (експорту) та ввезення (імпорту) товарів і послуг.

Географічна структура міжнародної торгівлі – це розподіл торговельних потоків між окремими країнами та їх групами, створеними за територіальною або організаційною ознакою.

Територіальна географічна структура узагальнює дані про масштаби міжнародної торгівлі країн, що належать до однієї частини світу або укрупненої групи країн (промислово розвинуті країни, країни з перехідною економікою, країни, що розвиваються).

Організаційна географічна структура узагальнює дані про міжнародну торгівлю або між країнами, що належать до інтернаціональних тор-

говельно-політичних об'єднань, або торгівлю між країнами, що виокремлені у певну групу за вибраним критерієм (країни-експортери нафти, країни – цілковиті боржники тощо).

Питання для опрацювання:

2.1. Значення торгівлі товарами в системі міжнародної економічної діяльності.

2.2. Поняття та форми товарообмінних операцій.

2.3. Сучасні тенденції у структурі та динаміці світової торгівлі товарами.

Тестові завдання за темою 2

1. Світова (міжнародна) торгівля – це:

а) форма участі країни в системі міжнародної кооперації та міжнародного поділу праці, яка передбачає концентрацію зусиль даної країни, її господарських суб'єктів на виробництві певних товарів і послуг;

б) торгівля між країнами або різнонаціональними контрагентами, яка складається з експорту й імпорту товарів і послуг;

в) купівля та ввезення товарної продукції з-за кордону з метою їх реалізації на внутрішньому ринку та використання на території країни;

г) транскордонний обмін товарами на еквівалентній основі згідно з конкретними цілями та умовами реалізації угод.

2. До основних видів операцій купівлі-продажу належать:

а) зустрічна торгівля;

б) експорт;

в) компенсаційні угоди;

г) реекспорт.

3. Видами товарообмінних операцій вважаються:

а) імпорт;

б) бартер;

в) експорт;

г) зустрічні закупівлі.

4. Вивезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому числі виняткових прав на них, з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного ввезення – це:

- а) реекспорт;
- б) імпорт;
- в) генеральна торгівля;
- г) експорт;
- д) реімпорт.

5. *Ввезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому числі виняткових прав на них, на митну територію країни з-за кордону без зобов'язання про зворотне вивезення – це:*

- а) імпорт;
- б) зустрічна торгівля;
- в) експорт;
- г) торгівля за кооперацією;
- д) преференційна торгівля.

6. *Сума вартості експорту та імпорту всіх країн світу (вартість усіх товарів, що перетинають державні кордони) – це:*

- а) зовнішньоторговельний обіг;
- б) світовий товарообіг;
- в) генеральна торгівля;
- г) зовнішньоторговельне сальдо.

7. *Сума вартості експорту та імпорту країни або груп країн за певний період: рік, квартал, місяць – це:*

- а) світова торгівля;
- б) зовнішньоторговельний обіг;
- в) спеціальна торгівля;
- г) світовий товарообіг;
- д) фізичний обсяг зовнішньої торгівлі.

8. *Умови торгівлі – це:*

- а) тимчасове підвищення ставки мита;
- б) тариф з урахуванням обумовленого часу й обсягу;
- в) співвідношення індексів імпортних та експортних цін;
- г) операційний валютний ризик.

9. *За специфікою регулювання розрізняють такі форми міжнародної торгівлі:*

- а) звичайна;

- б) традиційна (проста);
- в) преференційна;
- г) торгівля послугами.

10. За специфікою взаємодії суб'єктів розрізняють такі форми міжнародної торгівлі:

- а) торгівля за кооперацією;
- б) традиційна (проста);
- в) компенсаційна (зустрічна);
- г) дискримінаційна;
- д) преференційна.

11. За специфікою предмета торгівлі розрізняють такі форми міжнародної торгівлі:

- а) торгівля інжиніринговими послугами;
- б) оренда (лізинг);
- в) компенсаційна (зустрічна);
- г) торгівля комплектним обладнанням.

12. До міжнародних зустрічних угод не належать такі угоди:

- а) бартерні;
- б) спотові;
- в) торговельні компенсаційні;
- г) промислові компенсаційні.

13. До оренди не належить:

- а) рентинг;
- б) франчайзинг;
- в) хайринг;
- г) лізинг.

14. Основою системи показників розвитку міжнародної торгівлі є:

- а) група обсягових індикаторів;
- б) результуючі показники;
- в) показники динаміки та зіставлення.

15. До результуючих показників розвитку міжнародної торгівлі належать:

- а) фізичний обсяг зовнішньої торгівлі;
- б) індекси стану балансу;

- в) індекс концентрації експорту;
- г) коефіцієнт імпоротної залежності країни;
- д) регіональні структури експорту та імпорту.

16. До структурних показників розвитку міжнародної торгівлі належать:

- а) коефіцієнт імпоротної залежності країни;
- б) індекс чистої торгівлі;
- в) індекс географічної концентрації експорту, імпорту;
- г) товарна структура експорту;
- д) індекс диверсифікації експорту.

17. До показників інтенсивності розвитку міжнародної торгівлі належать:

- а) експортна квота;
- б) інтенсивність і рівень внутрішньогалузевого обміну;
- в) обсяг імпорту на душу населення;
- г) ефективність зовнішньоторговельного обігу;
- д) товарна структура імпорту.

18. До показників ефективності розвитку міжнародної торгівлі належать:

- а) рентабельність експорту;
- б) ефективність імпорту;
- в) зовнішньоторговельна квота;
- г) індекс диверсифікації експорту;
- д) ефективність зовнішньоторговельного обігу.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

1.1. Методика розрахунку основних показників розвитку міжнародної торгівлі.

1.2. Класифікація форм світової торгівлі та їх характеристика.

2. Підготувати реферат на тему:

2.1. Територіальний аспект структури та динаміки світової торгівлі.

2.2. Переваги та недоліки міжнародної електронної торгівлі.

2.3. Посилення тенденції глобалізації на ринках товарів та послуг.

2.4. Особливості надання інженерно-технічних та консультативних послуг на світовому ринку.

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Ключові терміни

Товари – це матеріальні предмети, що мають споживчу вартість.

Сировинні товари – продукти сільського господарства, лісового господарства, рибальства і полювання або будь-які корисні копалини, вартість яких незначно залежить від обробки.

Напівфабрикати – продукти, що вимагають подальшої обробки або включені до складу інших товарів, перш ніж вони стали знаряддям виробництва або предметом споживання.

Готові вироби – усі промислові вироби, призначені для споживання і використання у домашньому господарстві, а також капітальне обладнання для промисловості, сільського господарства і транспорту, промислові товари нетривалого користування, що застосовуються у промисловості як матеріали і паливо.

Світові ціни – це ціни реалізації товарів на світовому ринку; ціни найбільш впливових ринкових агентів. Залежно від того, про який товар ідеться, це ціни, якими користуються країни (експортери чи імпортери), біржі та аукціони, провідні фірми.

Трансфертні ціни – умовно-розрахункові ціни, які використовуються у межах ТНК для встановлення господарських зв'язків між їхніми підрозділами, що знаходяться в різних країнах.

Ціни ринку – це ціни, за якими ведеться торгівля на конкретному національному чи регіональному ринку.

Питання для опрацювання:

- 3.1. Система класифікації товарів у міжнародній торгівлі.
- 3.2. Сутність світових цін на товари.
- 3.3. Специфічні риси здійснення зовнішньоторговельних операцій на міжнародному ринку за різними товарними групами.

Тестові завдання за темою 3

1. До міжнародних класифікацій товарів не належить:

- а) гармонізована система опису і кодування товарів;

- б) стандартна міжнародна торговельна класифікація;
- в) класифікатор товарів за широкими економічними категоріями;
- г) міжнародний універсальний класифікатор товарів.

2. В основу класифікації товарів можуть бути покладені такі ознаки:

- а) спосіб розрахунків;
- б) рівень попиту і ціна;
- в) рівень пропозиції;
- г) призначення;
- д) термін виготовлення;
- е) спосіб виготовлення.

3. Ціни, за якими ведеться торгівля на конкретному національному чи регіональному ринку, – це:

- а) ціни ринку;
- б) світові ціни;
- в) ціни зовнішньої торгівлі;
- г) ціни споживача;
- д) ціни тендерні;
- е) ціни фактичні.

4. Грошове вираження міжнародної ціни виробництва, що складається на світовому ринку, ціни найбільш впливових ринкових агентів – це:

- а) монопольні ціни;
- б) світові ціни;
- в) номінальні ціни;
- г) фактичні ціни;
- д) контрактні ціни.

5. Джерелами світового ціноутворення є:

- а) біржові котирування;
- б) ціни аукціонів;
- в) ціни споживача;
- г) ціни фактурні;
- д) ціни пропозицій великих фірм;
- е) середні експортні та імпорتنі ціни.

6. Розрізняють такі форми цін міжнародного контракту залежно від моменту їх остаточного визначення:

- а) рухомі ціни;*
- б) роздрібні ціни;*
- в) тверді ціни;*
- г) ціни з наступною фіксацією;*
- д) ціни порівняльні;*
- е) змінні ціни;*
- є) ціни фактичні.*

7. Ціни, які встановлюються тоді, коли об'єктом міжнародного контракту є товари з тривалим терміном створення і орієнтовно визначаються у момент підписання контракту, але можуть корегуватися залежно від динаміки ринкових цін на відповідні товари – це:

- а) ціни з наступною фіксацією;*
- б) змінні ціни;*
- в) рухомі ціни.*

8. Ціни, які встановлюються тоді, коли об'єктом міжнародного контракту є товари з тривалим терміном створення та залежать не тільки від динаміки ринкових цін, а й від якості кінцевих виробників, а також реальних витрат виробника, які не завжди легко передбачити заздалегідь, це:

- а) ціни з наступною фіксацією;*
- б) курсові ціни;*
- в) регульовані ціни;*
- г) ціни договірні.*

9. Найбільш поширеними у світовій торговій практиці є такі знижки:

- а) прогресивні;*
- б) спеціальні;*
- в) сезонні;*
- г) закриті;*
- д) складні;*
- е) бонусні.*

10. Для міжнародної торгівлі промисловими товарами характерні такі особливості:

- а) зростання виробництва високотехнологічних виробів;
- б) перехід від одиничних до системних продажів;
- в) підвищуються вимоги імпортерів до екологічної безпеки товарів;
- г) довготермінове перевищення пропозиції над попитом;
- д) зниження тривалості життєвого циклу більшості видів товарів.

11. Основними світовими виробниками продукції мікроелектроніки є:

- а) Японія;
- б) США;
- в) Франція;
- г) Тайвань;
- д) Італія;
- е) Південна Корея.

12. Світовий ринок текстилю та одягу визначають наступні регіони:

- а) Південна Америка;
- б) Західна Європа;
- в) Африка;
- г) Близький Схід;
- д) Центральна Європа;
- е) Східна Азія.

13. Найпоширенішою формою торгівлі транспортними засобами на світовому ринку є:

- а) торгівля продукцією у розібраному вигляді;
- б) торгівля комплектним устаткуванням;
- в) торгівля готовою продукцією;
- г) усі відповіді правильні.

14. До узагальненого поняття «сировинні товари», як правило, належать:

- а) чорні та кольорові метали;
- б) мінеральна сировина;
- в) хімічні добрива;
- г) товари широкого вжитку;
- д) хімічна продукція;

е) фармацевтична продукція.

15. Основними ринками сировинних товарів є:

- а) ринок руд і металів;
- б) ринок сталеливарної продукції;
- в) ринок палива;
- г) ринок зернових;
- д) усі відповіді правильні.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

- 1.1. Проблеми та перспективи лібералізації міжнародного ринку сільськогосподарської продукції.
- 1.2. Світова торгівля машинно-технічною продукцією.
- 1.3. Сучасні тенденції міжнародних ринків сировинних товарів.
- 1.4. Особливості розвитку міжнародних ринків промислових товарів.

2. Підготувати реферат на тему:

- 2.1. Правила визначення країни походження товару.
- 2.2. Форми розрахунків за експортно-імпортними операціями.
- 2.3. Особливості торгівлі товарами (група за власним вибором) на українському та міжнародному ринках.

ТЕМА 4. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

Ключові терміни

Послуга – це цілеспрямована дія економічного змісту, результат якої виражається у термінах споживчої вартості та проявляється як задоволення конкретної потреби людини.

Міжнародна природа послуги проявляється або в безпосередньо міжнародному її характері, або в різноманітних економічних наслідках певної комерційної акції, які можуть бути пов'язані з виникненням різного роду зобов'язань чи перспектив щодо подальшого співробітництва різнонаціональних контрагентів.

Ринок послуг – це розгалужена система вузькоспеціалізованих ринків, зокрема ринку транспортних послуг, комунікацій, комунального обслуговування, громадського харчування, туристично-рекреаційних послуг.

Міжнародний (світовий) ринок послуг – це диверсифікована система спеціалізованих ринків послуг, участь у функціонуванні якої у той або інший спосіб беруть усі країни.

Питання для опрацювання:

- 4.1. Загальна сутність міжнародної торгівлі послугами
- 4.2. Особливості послуг як специфічного товару.
- 4.3. Класифікація послуг як предмета торгівлі.
- 4.4. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної торгівлі послугами.

Тестові завдання за темою 4

1. Серед особливостей послуг як товару виокремлюють:

- а) невідчутність;
- б) видимість;
- в) неможливість збереження.

2. Ринок послуг – це:

- а) система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл капіталу між кредиторами і позичальниками через посередників на основі попиту і пропозиції на капітал;

б) форма інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприспосовування усіх структур національних господарств;

в) диверсифікована система спеціалізованих ринків послуг, участь у функціонуванні якої у той чи інший спосіб беруть усі країни;

г) розгалужена система вузькоспеціалізованих ринків послуг;

д) жодна з відповідей неправильна.

3. У системі міжнародної торгівлі послугами до структурно-галузевих компонентів належать такі послуги:

а) франчайзинг;

б) інформаційні;

в) туризм;

г) транспортні;

д) інжиніринг.

4. У системі міжнародної торгівлі послугами до виробничо-комерційних операцій належать такі послуги:

а) туризм;

б) ліцензійний обмін;

в) банківсько-страхувальні послуги;

г) міжнародні орендні операції.

5. Найдинамічніше на сьогодні розвивається міжнародна торгівля такими послугами:

а) аудиторськими;

б) банківськими;

в) транспортними;

г) маркетинговими;

д) туристичними;

е) інформаційними.

6. Під сферою послуг розуміють:

а) сукупність підприємств, організацій, установ та їх підрозділів, для яких надання послуг є основним або побічним видом діяльності;

б) зведену узагальнюючу категорію, що включає надання різноманітних видів послуг, яке здійснюють юридичні або фізичні особи;

в) жодна з відповідей неправильна.

7. Провідними експортерами та імпортерами у міжнародній торгівлі комерційними послугами є:

- а) Італія;
- б) Канада;
- в) Мексика;
- г) Нідерланди;
- д) Німеччина;
- е) Франція;
- є) Японія;
- ж) США;
- з) Швеція;
- і) Великобританія.

8. У структурі міжнародного ринку послуг велику питому вагу займають наступні послуги:

- а) транспортні;
- б) консалтингові;
- в) фінансово-кредитні;
- г) туристичні;
- д) професійно-ділові;
- е) інформаційні.

9. Послуга – це:

а) цілеспрямована дія економічного змісту, результат якої виражається у термінах споживчої вартості та проявляється як задоволення конкретної потреби людини;

б) економічна діяльність одного відособленого та незалежного суб'єкта на користь та за згодою іншого за певну винагороду з його боку;

в) зміна у становищі інституційної одиниці, яка відбулася в результаті дій та за взаємною згодою з іншою інституційною одиницею;

г) усі відповіді правильні;

д) жодна з відповідей не правильна.

10. Основними тенденціями розвитку сучасного міжнародного ринку послуг є:

а) зростання питомої ваги транспортних послуг;

б) збільшення обсягів інформатизаційного бізнесу;

- в) збільшення частки туристичних послуг;
- г) уповільнення розвитку аудиторських послуг;
- д) зростання обсягів консультаційного бізнесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

- 1.1. Основні положення Генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС).
- 1.2. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами.
- 1.3. Роль послуг у міжнародній торгівлі.

2. Підготувати реферат на тему:

- 2.1. Динамічний розвиток ринку послуг у сучасній міжнародній економіці.
- 2.2. Особливості організації виробничо-комерційних операцій у сфері міжнародної торгівлі послугами.

ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКІВ МІЖНАРОДНИХ ПОСЛУГ

Ключові терміни

Торгівля ноу-хау – надання сучасних технологій та досвіду технологічно-менеджерської політики, спрямованої на інноваційну оптимізацію роботи окремих секторів виробництва, використання якої забезпечує кращі результати господарської діяльності та переваги у конкурентній боротьбі

Інжиніринг – надання технологічних знань, проведення технічних робіт, консультування «на місці подій» з метою оптимізації виробничо-комерційної діяльності.

Франчайзинг – надання великою, «материнською» фірмою права дрібній фірмі вести виробничо-підприємницьку діяльність під її опікуванням з наданням відповідного обладнання, права користування «маркою», «брендом» материнської структури, визначенням параметрів збутової діяльності.

Франчайзер – головна, материнська фірма, яка надає торгову марку, технологію франчайзі, отримуючи за це відповідну фінансову компенсацію та розширення ринкового впливу.

Франчайзі (франчайзіат) – ліцензіат угоди франчайзингу, який викуповує у власника певної торгової марки, технології, право на її використання та здійснює наступну господарську діяльність відповідно до стратегії та моделі ринкової поведінки такого власника.

Міжнародне транспортування – це перевезення пасажирів і вантажів, яке здійснюється будь-якими видами транспорту через національні кордони.

Туризм – це діяльність осіб, які подорожують і здійснюють перебування у місцях, які знаходяться за межами їх звичайного середовища, протягом періоду, що не перевищує одного року підряд, з метою відпочинку, діловими та іншими цілями.

Інформація – це відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації – карти, діаграми, малюнки, схеми тощо, фотографії, голограми, кіно-, відео, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи

часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості

Реклама – це вид чи компонент комерційної діяльності або вироблена завдяки їй продукція, метою якої є забезпечення збуту, розв'язання завдань з поліпшення іміджу, поширення відомостей про суб'єкта господарювання або інші результати.

Ринок фінансових послуг – це особлива, властива лише ринковій економіці сфера економічних взаємовідносин, де здійснюється купівля-продаж, розподіл і перерозподіл фінансових активів країни між сферами економіки.

Фінансова послуга – операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Питання для опрацювання:

- 5.1. Форми міжнародних технологічних послуг.
- 5.2. Види та особливості міжнародних транспортних послуг.
- 5.3. Поняття та тенденції розвитку міжнародного туризму.
- 5.4. Особливості та значення міжнародного ринку інформаційних й електронних послуг.
- 5.5. Економічний зміст рекламних послуг.
- 5.6. Характеристика ринків фінансових та страхових послуг.

Тестові завдання за темою 5

1. До форм міжнародних технологічних послуг належать:

- а) лізинг;
- б) франчайзинг;
- в) інжиніринг;
- г) антидемпінг;
- д) консалтинг.

2. Система безпосередньої передачі або продажу ліцензій на технологію або товарний знак – це:

- а) консалтинг;
- б) лізинг;
- в) франчайзинг;
- г) торгівля ліцензіями;
- д) інжиніринг.

3. Консультаційна діяльність, спрямована на підвищення ефективності здійснення певної міжнародної чи зовнішньоекономічної операції – це:

- а) маркетинг;
- б) консалтинг;
- в) аудит;
- г) франчайзинг.

4. Які з наведених характеристик належать до одноелементного франчайзингу, а які – до багатоелементного?

- а) створення філії, спільного підприємства чи організація спеціальної служби для адаптації франшизи до потреб місцевих ринків;
- б) контрагенти знаходяться в одній країні;
- в) мовні, торговельні, економічні та політичні розбіжності між країнами обумовлюють різні підходи до реалізації франшизи;
- г) ефективне функціонування без утворення нових структур;
- д) безпосередні відносини між франчайзером та франчайзі.

5. Форма послуг виробничого призначення, втілена не в матеріальній формі продукту, а в його корисному ефекті, який може мати матеріальний носій або ні – це:

- а) інжиніринг;
- б) консалтинг;
- в) франчайзинг;
- г) реінжиніринг.

6. Специфічний товар міжнародної торгівлі, який продається на міжнародних транспортних ринках і забезпечує переміщення товарів і людей, – це:

- а) туристичні послуги;
- б) транспортні послуги;

- в) орендні послуги;
- г) послуги зв'язку.

7. Які з наведених переваг характеризують залізничний транспорт, а які – морський?

- а) низька собівартість транспортних послуг;
- б) відносна економічність;
- в) гнучкість доставки;
- г) велика вантажопідйомність;
- д) незалежність від кліматичних умов.

8. У яких з перелічених операцій міжнародної торгівлі об'єктом купівлі-продажу є послуга?

- а) інжиніринг;
- б) консалтинг;
- в) міжнародний аудит;
- г) консигнація;
- д) комплексне будівництво.

9. Які з наведених видів туристичних операцій належать за формою співробітництва до міжнародного туризму?

- а) стаціонарний туризм;
- б) молодіжний туризм;
- в) організований туризм;
- г) короткотерміновий туризм;
- д) валютний обмін туристичними групами.

10. Постійний туризм – це різновид туризму за:

- а) характером організації подорожі;
- б) інтенсивністю туристичного потоку;
- в) демографічними ознаками;
- г) тривалістю перебування в подорожі.

11. За характером організації подорожі розрізняють такі різновиди туризму:

- а) сезонний;
- б) груповий;
- в) самодіяльний;
- г) тривалий;

- д) індивідуальний;
- е) діловий;
- є) стаціонарний;
- ж) організований.

12. Які з наведених різновидів туризму належать до класифікації залежно від мети, які – за тривалістю перебування у подорожі, а які – за демографічними ознаками?

- а) самодіяльний;
- б) тривалий;
- в) літній;
- г) діловий;
- д) молодіжний;
- е) організований;
- є) пізнавальний;
- ж) короткотерміновий;
- з) рекреаційний;
- і) науковий;
- ї) дитячий.

13. У рекламному процесі не беруть участі:

- а) споживачі;
- б) рекламні агентства;
- в) засоби реклами;
- г) рекламодавці;
- д) усі відповіді правильні;
- е) жодна з відповідей неправильна.

14. Ринок інформаційних послуг зазвичай підрозділяється на:

- а) локальний;
- б) точковий;
- в) місцевий;
- г) територіальний;
- д) національний;
- е) міжнародний.

15. Фінансовими вважаються такі послуги:

- а) діяльність з обміну валют;

- б) консультування щодо оподаткування;
- в) консультування з фінансового менеджменту;
- г) фінансовий лізинг;
- д) чиннікинг;
- е) франчайзинг;
- є) переказ грошей.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

- 1.1. Лізинг та інші орендні послуги в міжнародному співробітництві.
- 1.2. Послуги міжнародного зв'язку.
- 1.3. Страхові послуги в міжнародній економічній діяльності.

2. Підготувати реферат на тему:

- 2.1. Принципи та особливості міжнародної інжинірингової діяльності.
- 2.2. Специфіка та особливості розвитку туристичної галузі в Україні.
- 2.3. Послуги посередників у міжнародній торгівлі.
- 2.4. Ринок освітніх послуг та його характерні риси.

ТЕМА 6. СИСТЕМА РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ОБМІНУ ТОВАРАМИ І ПОСЛУГАМИ

Ключові терміни

Свобода торгівлі – політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

Протекціонізм – це державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних інструментів торгової політики.

Митний тариф – це податок, який установлюється на імпорт товарів з метою підвищення їхньої ціни на ринку країни-імпортера та забезпечення безпосередніх надходжень до Державного бюджету.

Мито – це обов'язковий грошовий внесок, який збирається державою при перетині товаром її митного кордону. Розмір певної плати є *ставкою мита*.

Тарифна квота – це різновид змінних мит, ставки яких залежать від обсягу імпорту товару: при імпорті у межах певних кількостей (квот) він оподатковується за базовою внутрішньоквотовою ставкою тарифу, при перевищенні певного обсягу, імпорт оподатковується за більш високою, надквотовою ставкою тарифу.

Нетарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі – це засоби адміністративного обмеження і впливу на умови міжнародної торгівлі та конкуренції з боку держави.

Кількісні обмеження – адміністративна форма регулювання, що передбачає встановлення максимального обсягу товару певної номенклатури, який дозволений для експорту чи імпорту протягом визначеного часу.

Ембарго – це заборони імпорту та/або експорту.

Квотування – це кількісне лімітування розміру імпорту/експорту за допомогою глобальних (нерозподілених), індивідуальних (розподілених), групових, сезонних, тарифних та інших видів відсоткових або вартісних обмежень (квот).

Квота – це кількісний нетарифний захід обмеження експорту чи імпорту товару певною кількістю чи сумою на певний проміжок часу.

Ліцензування – це видача дозволів на здійснення експортно-імпортних та транзитних операцій у тих випадках, коли відповідні вільні операції не допускаються.

«Добровільне» обмеження експорту – це угода між урядом країни-імпортера та урядом та/або компаніями країни-експортера про обмеження поставок товару у рамках узгоджених обсягів в обмін на відмову імпортуючої сторони від введення суворих обмежень на імпорт.

Технічні бар'єри – усі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни.

Внутрішні податки та збори – приховані методи торгової політики, спрямовані на підвищення внутрішньої ціни імпортного товару й скорочення внаслідок цього його конкурентоспроможності на внутрішньому ринку.

Державні закупівлі – прихований метод торговельної політики, який вимагає від державних органів та підприємств закуповувати певні товари лише у національних фірм, незважаючи на те, що ці товари можуть бути дорожчі за імпортні.

Вимоги про вміст місцевих компонентів – прихований метод торговельної політики держави, який законодавчо встановлює частку участі національних виробників у виробництві імпортного товару.

Питання для опрацювання:

6.1. Основні тенденції розвитку сучасної системи регулювання торговельно-економічних відносин.

6.2. Класифікація інструментів регулювання міжнародної торгівлі товарами і послугами.

6.3. Митно-тарифні інструменти регулювання.

6.4. Застосування нетарифних інструментів регулювання.

Тестові завдання за темою 6

1. За характером та цілями заходів регулювання міжнародної торгівлі товарами виокремлюють інструменти, які:

а) обмежують іноземну конкуренцію на внутрішньому ринку;

б) передбачають застосування заходів, які стосуються внутрішнього ринку в цілому, але не зачіпають умов доступу іноземних товарів на внутрішній ринок;

в) забезпечують добросовісну конкуренцію;

г) використовуються для поліпшення умов доступу вітчизняних товарів на іноземні ринки.

2. За характером впливу на умови конкуренції міжнародної торгівлі товарами виокремлюють інструменти, які:

а) спрямовані на усунення обмеження конкуренції на закордонних ринках;

б) передбачають застосування заходів регулювання при перетині товаром митного кордону;

в) забезпечують підвищення конкурентоспроможності власних товарів на закордонних ринках;

г) спрямовані в основному проти недобросовісних і найбільш небезпечних іноземних конкурентів.

3. Залежно від особливостей застосування заходів регулювання міжнародної торгівлі товарами виокремлюють:

а) односторонні заходи;

б) митно-тарифні заходи;

в) інструменти традиційного протекціонізму;

г) багатосторонні заходи.

4. Засоби адміністративного обмеження та впливу на умови міжнародної торгівлі та конкуренції з боку держави – це:

а) нетарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі;

б) митно-тарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі;

в) валютно-кредитні інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

5. До кількісних інструментів нетарифних обмежень належать:

а) ліцензування;

б) технічні бар'єри;

в) ембарго;

г) квотування.

6. До прихованих методів зовнішньоекономічної політики належать:

а) ембарго;

- б) внутрішні податки та збори;
- в) добровільні обмеження;
- г) державні закупівлі;
- д) квотування.

7. Приховані методи торгової політики, спрямовані на підвищення внутрішньої ціни імпортного товару й скорочення внаслідок цього його конкурентоспроможності на внутрішньому ринку – це:

- а) ембарго;
- б) вимоги про вміст місцевих компонентів;
- в) державні закупівлі;
- г) внутрішні податки і збори.

8. Прихований метод торговельної політики, який вимагає від державних органів та підприємств закуповувати певні товари лише у національних фірм, незважаючи на те, що ці товари можуть бути дорожчі за імпортні:

- а) демпінг;
- б) встановлення цінових преференцій;
- в) державні закупівлі;
- г) ліцензування.

9. Найпоширенішими фінансовими методами зовнішньоторговельної політики є:

- а) квотування;
- б) субсидування;
- в) ліцензування;
- г) демпінг;
- д) експортне кредитування.

10. Які з перелічених засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств відносять до нетарифних заходів, а які – до митно-тарифних?

- а) ліцензування;
- б) квотування;
- в) субсидування;
- г) встановлення митних режимів;
- д) введення митних тарифів;

- е) встановлення технічних бар'єрів;
- є) антидемпінгові процедури;
- ж) встановлення цінових преференцій.

11. Митний тариф – це:

- а) непрямий податок на товари і послуги, включений у ціну і сплачуваний за рахунок покупців;
- б) податок, встановлений органами законодавчої влади й обов'язковий для справляння на всій території держави;
- в) податок, який устанавлюється на імпорт товарів з метою підвищення їхньої ціни на ринку країни-імпортера та забезпечення безпосередніх надходжень до Державного бюджету;
- г) прямий податок з юридичних і фізичних осіб, об'єктом оподаткування якого є рухоме і нерухоме майно.

12. За способом стягування виокремлюють наступні різновиди мит:

- а) специфічні;
- б) експортні;
- в) адвалорні;
- г) сезонні;
- д) конвенційні;
- е) змішані.

13. Розподіліть перелічені види мит за класифікаційними ознаками:

1 – за об'єктом оподаткування; 2 – за характером; 3 – за типами ставок:

- а) адвалорні;
- б) імпортні;
- в) національні;
- г) автономні;
- д) сезонні;
- е) компенсаційні;
- є) імпортні;
- ж) експортні;
- з) антидемпінгові;
- і) постійні;
- ї) змінні;
- й) транзитні.

14. «Добровільне» обмеження експорту – це:

а) спеціальний дозвіл, що отримується від державних органів на ввезення певної кількості товарів, вільні операції з якими заборонені або обмежені;

б) форма контингентів (квот) на експорт, які вводяться самим експортером під погрозами застосування імпортером санкцій такого характеру, економічні чи політичні наслідки яких будуть неприйнятними для експортера;

в) допустимі розміри обсягів експорту товарів і транзиту товарів певної номенклатури в натуральному або вартісному вигляді, що визначаються державами на певний період.

15. До валютно-кредитних інструментів регулювання зовнішньої торгівлі належать:

а) маневрування банківськими відсотковими ставками;

б) експортне кредитування;

в) валютні обмеження;

г) демпінг;

д) субсидування;

е) зміна валютного курсу;

є) квотування.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати самостійно такі питання:

1.1. Сутність добровільних обмежень експорту в контексті антиімпортної політики.

1.2. Приховані методи зовнішньоекономічної політики.

1.3. Особливості валютно-кредитних та правових інструментів регулювання міжнародної торгівлі.

2. Підготувати реферат на тему:

2.1. Напрямки та інструменти регулювання міжнародної торгівлі на міжнаціональному рівні.

2.2. Застосування митного тарифу: міжнародна практика та транзитні реалії.

2.3. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі та сприяння її розвитку.

ТЕМА 7. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові терміни

Метод міжнародної торгівлі – це організаційна форма та порядок здійснення зовнішньоторговельної операції

Прямий метод утворює ті форми торгівлі, що реалізуються самими компаніями та підприємствами, які мають достатній рівень фінансових активів для створення й утримання власного зовнішньоторговельного апарату, що складається зі спеціалізованих служб та органів, виконуючих організаційні, кредитно-розрахункові, транспортні, рекламні, аналітичні та інші функції.

Непрямий метод включає торгівлю через посередників (торговельні компанії та інші посередницькі фірми); торгівлю через організовані товарні ринки, тобто через міжнародні товарні біржі, тендери (торги), аукціони та виставки/ярмарки.

Транзитна торгівля передбачає поставку товару не безпосередньо між експортером та імпортером у країні, що виробляє товар, або в країні, що купує товар, а через транзитного торговця у третій країні, то така торгівля називається.

Організований ринок – це ринок, який функціонує за попередньо встановленими правилами, що записані в тих чи інших нормативних актах.

Торговельно-посередницькі операції – це операції, пов'язані з купівлею-продажем товарів, що виконуються за дорученням виробника-експортера незалежним від нього торговим посередником на основі укладеної між ними угоди чи окремого доручення.

Товарна біржа – особливий вид постійно діючого ринку, на якому здійснюються угоди з купівлі-продажу масових, сировинних і продовольчих товарів, що мають спільні родові ознаки, якісно однорідні та взаємозамінні..

Міжнародні товарні аукціони є спеціально організованими, періодично діючими у певних місцях ринками, на яких шляхом публічних торгів у заздалегідь обумовлений час і в спеціально призначеному місці здійсню-

ється продаж попередньо оглянутих покупцем товарів, які переходять у власність покупця, що запропонував найвищу ціну.

Міжнародний тендер є методом міжнародної торгівлі, сутність якого полягає у конкурентному відборі постачальників і підрядчиків через організований товарний ринок шляхом залучення до певної, заздалегідь встановленої дати пропозицій від закордонних і національних постачальників та підрядчиків, проведення конкурсу (порівняння) представлених проектів (умов) та укладання контракту з тим з них, пропозиції якого найповніше задовольняють потреби і вимоги імпортерів-замовників.

Виставка – це публічна демонстрація досягнень у певній галузі економіки, техніки, науки, культури, призначених для задоволення потреб людини.

Ярмарок – це періодично діючий ринок, що дає змогу його учасникам-експонентам виставляти зразки свого виробництва, демонструвати нові досягнення і технічні вдосконалення з метою укладання прямих торговельних угод.

Тестові завдання за темою 7

1. Метод міжнародної торгівлі – це:

- а) правова форма, що відображає міжнародні комерційні операції;
- б) організаційна форма та порядок здійснення зовнішньоторговельної операції;
- в) дії, спрямовані на організацію, проведення і регулювання процесу обміну товарами, послугами та результатами творчої діяльності між двома або кількома контрагентами різної національної належності.

2. Перевагами прямого методу торгівлі є:

- а) безпосередній контакт зі споживачами;
- б) економія фінансових ресурсів;
- в) можливість перевірки товару на складі імпортера.

3. Операції, за якими експортер і торговий посередник підписують договір про продаж товарів на певній території та на конкретний термін з глибокою деталізацією усіх інших аспектів угоди, – це операції:

- а) дилерів;
- б) брокерів;

- в) комісіонерів;
- г) дистриб'юторів.

4. *Операції, що здійснюються професійними посередниками, які сприяють укладенню угод між заінтересованими сторонами – клієнтами, – це:*

- а) агентські операції;
- б) брокерські операції;
- в) комісійні операції.

5. *Комісійні операції здійснюються торговими посередниками:*

- а) від свого імені та за свій рахунок;
- б) від свого імені, але за рахунок продавця чи покупця;
- в) від імені та за рахунок продавця чи покупця.

6. *Торгові фірми, які закупають товари за свій рахунок на внутрішньому ринку з метою їх перепродажу від свого імені за кордон, – це:*

- а) оптові фірми;
- б) торгові доми;
- в) роздрібні фірми;
- г) експортні фірми;
- д) імпорتنі фірми.

7. *Метод міжнародної торгівлі щодо надання замовлень на постачання товарів і підрядів на виконання робіт, який передбачає залучення пропозицій декількох постачальників (підрядчиків) з метою забезпечення найвигідніших комерційних та інших умов угоди для організаторів торгів, – це:*

- а) міжнародний аукціон;
- б) міжнародний ярмарок;
- в) міжнародний тендер;
- г) міжнародна товарна біржа.

8. *Міжнародні товарні біржі – це:*

- а) епізодичні роздрібні ринки однорідних товарів;
- б) постійні роздрібні ринки однорідних товарів;
- в) постійно діючі оптові ринки однорідних товарів;
- г) постійні оптові ринки різних товарів.

9. *Функціями біржі як організованого товарного ринку є:*

- а) торговельна;

- б) регулювання оптового товарообігу;
- в) формування ринкових цін;
- г) маркетингова;
- д) інформативна;
- е) посередницька.

10. Для аукціонної торгівлі характерні такі особливості:

- а) торгівля ведеться тільки наявним товаром;
- б) товар зазвичай відсутній;
- в) обов'язковим є попередній огляд товарів;
- г) покупець одержує варант;
- д) добровільна форма торгівлі, що має публічний характер;
- е) торгівля фінансовими інструментами.

11. Основними об'єктами торгівлі на міжнародних аукціонах є:

- а) зернові культури;
- б) хутряні товари;
- в) чай;
- г) немита вовна;
- д) дорогоцінні метали;
- е) м'ясо та живі тварини.

12. Міжнародні тендери виконують такі основні функції:

- а) науково-технічну;
- б) аналітичну;
- в) цінову;
- г) фінансову;
- д) інформативну.

13. Найбільші виставкові центри світу сформувалися у:

- а) Канаді;
- б) США;
- в) Франції;
- г) Іспанії;
- д) Італії;
- е) Німеччині;
- є) усі відповіді правильні.

14. Спільними рисами виставок та ярмарків є те, що вони:

- а) організовуються фізичними та юридичними особами;
- б) мають необмежену тривалість;
- в) діють періодично;
- г) призначені для невеликої кількості експортерів;
- д) є неорганізованими товарними ринками;
- е) діють у постійних або заздалегідь визначених місцях.

15. Серед перелічених ознак вкажіть, які характеризують виставку,

а які – ярмарок:

- а) укладання прямих торговельних угод по зразках продукції;
- б) здійснення продажів кінцевим споживачам;
- в) демонстрація досягнень;
- г) розповсюдження інформації з кінцевою метою стимулювання продажів за зразками;
- д) здійснення продажів тільки проміжним ланкам.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

- 1.1. Зміст та стадії проведення міжнародного аукціону.
- 1.2. Особливості механізму проведення міжнародного тендеру.

2. Підготувати реферат на тему:

- 2.1. Основні тенденції розвитку міжнародних товарних бірж.
- 2.2. Найбільші виставкові центри світу, особливості їх функціонування.
- 2.3. Міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі та сприяння її розвитку.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНСТИТУТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ СВІТОВУ ТОРГОВЕЛЬНУ ПОЛІТИКУ

Ключові терміни

Світоторговельні зв'язки – це доволі розгалужена система, яка регулюється спеціалізованими міжнародними економічними інститутами.

ГАТТ – багатостороння угода, яка закріпила принципи, правові норми, правила ведення та державного регулювання взаємної торгівлі країн-учасниць.

Світова організація торгівлі (World Trade Organization) – законодавча й інституціональна основа міжнародної торгової системи, механізм багатостороннього узгодження і регулювання політики країн-членів у сфері торгівлі товарами та послугами, врегулювання торгових суперечок і розробки стандартної зовнішньоторговельної документації.

Міжнародні організації з урегулювання міжнародних товарних ринків мають за мету нормалізацію ситуації на ринках товарів, перш за все, ринків сировини та сільськогосподарської продукції.

Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку – ЮНКТАД (United Nations Conference of Trade and Development – UNCTAD) – орган Генеральної Асамблеї ООН, заснована в 1964 р.

Міжнародний торговельний центр ЮНКТАД/СОТ-МТЦ (International Trade Center UNCTAD/WTO-ITC) є спільним допоміжним органом СОТ та ООН. Головна мета МТЦ – усунути дублювання і паралелізм у діяльності СОТ і ЮНКТАД щодо сприяння розвитку торгівлі в країнах, що розвиваються.

Комісія Організації Об'єднаних Націй з прав міжнародної торгівлі – ЮНСІТРАЛ (United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL) заснована в 1966 р. Вона є головним правовим органом ООН у галузі прав міжнародної торгівлі.

Організація країн-експортерів нафти – ОПЕК (Organization of the Petroleum Exporting Countries – OPEC) – міжнародна міжурядова організація, що має на меті регулювати ціни на нафту, утворена в 1960 р.

Тестові завдання за темою 8

1. До міжнародних економічних інститутів, які регулюють міжнародну торговельну політику, належать:

- а) Міжнародний валютний фонд;
- б) Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку;
- в) Організація Об'єднаних Націй;
- г) Комісія Організації Об'єднаних Націй з прав міжнародної торгівлі;
- д) Андська група.

2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі – це:

- а) багатостороння угода, яка закріпила принципи, правові норми, правила ведення та державного регулювання взаємної торгівлі країн-учасниць;
- б) система вироблених на багатосторонній основі міждержавних угод, спрямованих на забезпечення доступу держав на ринки одна одної на двосторонній основі;
- в) домовленість про комерційний обмін цінностями між різнонаціональними контрагентами.

3. Вона з 1948 р. до 1994 р. запроваджувала правила і відіграла провідну роль у міжнародній торгівлі:

- а) Генеральна угода з тарифів і торгівлі;
- б) Генеральна угода про торгівлю послугами;
- в) Світова організація торгівлі.

4. Генеральна угода з тарифів і торгівлі набула чинності з:

- а) 1 січня 1946 року;
- б) 1 січня 1947 року;
- в) 1 січня 1948 року.

5. Світова організація торгівлі була створена згідно з рішенням багатосторонніх торговельних переговорів ГАТТ:

- а) Токійського раунду;
- б) раунду Кеннеді;
- в) раунду Діллона;
- г) Уругвайського раунду.

6. Світова організація торгівлі почала діяти з:

- а) 1 січня 1993 року;

б) 1 січня 1994 року;

в) 1 січня 1995 року;

г) 1 січня 1996 року.

7. Вищим органом СОТ є:

а) Генеральна Рада;

б) Конференція Міністрів;

в) Рада з торгівлі товарами;

г) Комітет з торгівлі та розвитку;

д) Секретаріат.

8. Які з перелічених країн є членами СОТ, а які мають статус спостерігачів у СОТ:

а) Азербайджан;

б) В'єтнам;

в) Еквадор;

г) Панама;

д) Ліван;

е) Болгарія;

є) Китай;

ж) Латвія;

з) Нігерія;

і) Україна.

9. До позитивних аспектів, переваг міжнародної торгової системи належать:

а) зміцнення міжнародної стабільності;

б) зниження вартості життя;

в) захист інтересів транснаціональних корпорацій;

г) скорочення робочих місць;

д) ширший вибір товарів і послуг;

е) пріоритет комерційних інтересів над проблемами розвитку.

10. До негативних аспектів, недоліків міжнародної торгової системи належать:

а) забезпечення однакових можливостей для всіх учасників;

б) ефективний механізм розв'язання суперечок;

в) втрата національного суверенітету;

- г) недемократичність СОТ;
- д) захист від лобіювання;
- е) домінування комерційних інтересів над проблемами довкілля.

11. До економічних інститутів системи ООН з урегулювання міжнародних торговельних відносин належать:

- а) Світова організація торгівлі;
- б) Міжнародний торговельний центр;
- в) Організація країн-експортерів нафти;
- г) Асоціація виробників какао.

12. Серед основних функцій Конференції ООН з торгівлі й розвитку (ЮНКТАД) виокремлюють:

- а) здійснення наукових досліджень з питань зовнішньої торгівлі;
- б) навчання технології експортно-імпортних операцій;
- в) розробка заходів з регулювання міжнародної торгівлі сировиною;
- г) підготовка кадрів у галузі права міжнародної торгівлі.

13. Найбільш впливовою та дієвою серед міжнародних організацій з урегулювання світових товарних ринків є:

- а) Асоціація країн-експортерів залізної руди;
- б) Міжнародна угода з пшениці;
- в) Асоціація виробників какао;
- г) Організація країн-експортерів нафти.

14. Міжнародна міжурядова організація, що має на меті регулювати ціни на нафту, – це:

- а) СОТ;
- б) ООН;
- в) ОПЕК;
- г) ЮНКТАД.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

- 1.1. Структура, основні положення та принципи Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ).
- 1.2. Принципи міжнародної торговельної системи.
- 1.3. Основні угоди системи СОТ.
- 1.4. Національні позитивні та негативні результати членства в СОТ.

2. Підготувати реферат на тему:

- 2.1. Ключові умови і наслідки приєднання до СОТ країн з перехідною економікою.
- 2.2. Торговельно-політичні інструменти СОТ у процесі лібералізації міжнародної торгівлі.

ТЕМА 9. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Ключові терміни

Міжнародна економічна інтеграція є вищою формою інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприспосовування усіх структур національних господарств.

Глобалізація означає тісну взаємодію і переплетення економічних, політичних, соціальних, правових, інформаційних, культурних та інших трансакцій на світовому терені; поширення безпосередніх і опосередкованих зв'язків між суб'єктами економічної діяльності всіх країн світу; формування єдиної (глобальної) для всього світового суспільства системи світогосподарських відносин.

Регіоналізація – це поглиблення міжнародних зв'язків на компактному просторі, що зветься регіоном.

Регіональна інтеграція – процес розширення економічного і виробничого співробітництва, об'єднання національних господарств двох і більше суверенних держав, який передбачає утворення єдиного економічного регіону.

Регламенти є вищим від національних законів і мають на території країн-членів ЄС силу закону.

Директиви містять загальні положення, які конкретизуються в спеціальних постановах країн-членів ЄС.

Першим європейським інтеграційним угрупованням, яке об'єднало держави, що досі розвивалися, ґрунтуючись на різних економічних та політичних моделях, стало **Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС)**.

Одним з найбільших економічних угруповань світу є Північноамериканський ринок, який утворюють США, Канада та Мексика (**НАФТА**). На державному рівні американо-канадська Угода про вільну торгівлю була укладена в 1988 р., а в 1992 р. до неї приєдналась Мексика.

Андська група (Андський пакт або Картахенська угода) – утворена в 1969 р. До неї увійшли: Болівія, Перу, Еквадор, Венесуела. Андська група передбачає: єдині зовнішні тарифи; обмеження припливу іноземних інвес-

тицій; інтеграційну політику в економічній та соціальній сферах.

Тестові завдання за темою 9

1. Сучасна міжнародна економічна інтеграція відбувається під впливом таких найсуттєвіших чинників:

- а) спеціалізація;
- б) урбанізація;
- в) регіоналізація;
- г) глобалізація.

2. Розташуйте етапи, які проходить міжнародна економічна інтеграція, в порядку їх послідовності:

- а) економічний союз;
- б) митний союз;
- в) спільний ринок;
- г) повна інтеграція;
- д) зона вільної торгівлі.

3. Європейський Союз утворився у:

- а) 1947 році;
- б) 1957 році;
- в) 1967 році.

4. Європейський Союз утворився на базі злиття органів трьох раніше самостійних регіональних організацій, створених шістькою провідних європейських країн:

- а) ФРН, США, Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія;
- б) ФРН, Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія, Люксембург;
- в) ФРН, Канада, Італія, Франція, Бельгія, Люксембург.

5. Як називається спільна грошова одиниця Європейського економічного і валютного союзу?

- а) екю;
- б) євродолар;
- в) євро;
- г) за назвою національних валют країн-членів ЄВС: євромарка, єврофранк, євроліра, єврогульден тощо.

6. Законодавчі акти Європейського Союзу вищі за національні закони в таких сферах, як:

- а) промислова політика;
- б) аграрна політика;
- в) соціальне право;
- г) податкове право;
- д) торгове право.

7. До інтеграційних угруповань Східної Європи належать:

- а) АСЕАН;
- б) НАФТА;
- в) КАРИКОМ;
- г) МЕРКОСУР;
- д) ЧЕС;
- е) ЦЕФТА.

8. Північноамериканський ринок (НАФТА) утворюють:

- а) США, Німеччина, Канада;
- б) Канада, Мексика, Німеччина;
- в) Франція, США, Канада;
- г) США, Канада, Мексика.

9. Яке інтеграційне угруповання у системі світових господарських зв'язків об'єднало найбільш високорозвинуті країни сучасності з однією із країн, що розвиваються?

- а) Європейський Союз (ЄС);
- б) Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН);
- в) Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА);
- г) Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС).

10. Яке інтеграційне угруповання має континентальні масштаби?

- а) Європейський Союз;
- б) Співдружність Незалежних Держав;
- в) Азіатсько-Тихоокеанський регіон;
- г) Північноамериканська зона вільної торгівлі.

11. Серед наведених груп держав Азійсько-Тихоокеанського регіону, безумовними лідерами є:

- а) Канада;
- б) Австралія;
- в) Китай;
- г) В'єтнам;
- д) Японія;
- е) Нова Зеландія;
- є) США;
- ж) Гонконг.

12. Особливостями Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) є:

- а) створене державами, які дуже відмінні за умовами та рівнями економічного розвитку;
- б) промислово розвинуті держави і країни, що розвиваються, діють тут як партнери;
- в) його учасниками є дві великі держави;
- г) його членами є країни, які вже входять до самостійного інтеграційного об'єднання;
- д) усі відповіді правильні;
- е) жодна з відповідей неправильна.

13. До інтеграційної моделі спільного ринку можна віднести такі угруповання Латинської Америки:

- а) КАРІКОМ;
- б) Андська група;
- в) ЛАВТ;
- г) ЛААІ.

14. До основних економічних угруповань Африки належать:

- а) ЕКОВАС;
- б) НАФТА;
- в) МЕРКОСУР;
- г) КОМЕСА;
- д) САДК.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання:

1.1. Процес створення єдиного внутрішнього ринку Європейського Союзу та його функціонування на сучасному етапі.

1.2. Північноамериканська економічна інтеграція вільної торгівлі (НАФТА).

1.3. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

2. Підготувати реферат на тему:

2.1. Інтеграція – вища форма міжнародної координації економічної політики.

2.2. Сучасна система торговельно-економічних відносин Європейського Союзу і країн-кандидатів.

ТЕМА 10. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ ЗА УМОВ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Ключові терміни

Відносна надлишковість фактора – це висока забезпеченість національної економіки певним фактором виробництва порівняно з іншими факторами з урахуванням відповідних пропорцій в інших країнах (наприклад, країна вважається такою, що має надлишок робочої сили, якщо співвідношення між її кількістю та іншими факторами є вищим, ніж у решті країн світу або в інших країнах, з якими вона активно кооперує).

Відносна дефіцитність фактора – це порівняно низька забезпеченість національної економіки певним фактором виробництва або його порівняльна нестача у співвідношенні з іншими факторами з урахуванням відповідних факторних пропорцій в інших країнах.

Питання для опрацювання:

- 10.1. Факторні передумови міжнародної торгівлі України.
- 10.2. Сучасний стан та актуальні проблеми зовнішньої торгівлі України товарами.
- 10.3. Особливості становлення ринку послуг в економіці України.
- 10.4. Процес приєднання України до Світової організації торгівлі (СОТ).
- 10.5. Торговельно-економічні зв'язки України з країнами Європи.

Тестові завдання до теми 10

1. До факторів первинного характеру, які визначають торговельний профіль України, належать:

- а) родючі ґрунти;
- б) розвиток важкого машинобудування;
- в) поклади харчової солі;
- г) природно-кліматичні умови;
- д) розвиток харчової промисловості.

2. Основу українського товарного експорту становить продукція:

- а) машинобудування;

- б) агропромислового комплексу;
- в) паливно-енергетичного комплексу.

3. Основними видами українського товарного імпорту є:

- а) продукція хімічної промисловості;
- б) товари легкої промисловості;
- в) паливно-енергетичні ресурси;
- г) продукція металургійної промисловості;
- д) продукція агропромислового комплексу.

4. Розташуйте наведені консалтингові послуги, що мають місце у світовій практиці, за значущістю для українських споживачів:

- а) аудиторська діяльність;
- б) консультації щодо застосування інформаційних технологій;
- в) бізнес-планування;
- г) інвестиційне проектування;
- д) консультації щодо зменшення податкового тягаря;
- е) перед- та післяприватизаційна підтримка;
- є) оцінна діяльність.

5. Вкажіть перспективні напрямки розвитку міжнародних послуг зв'язку в Україні:

- а) Інтернет-телефонія (ІР-телефонія);
- б) міжнародні телефонні переговори;
- в) розвиток мобільного зв'язку;
- г) прокладка аналогових АТС;
- д) впровадження цифрових АТС.

6. Процес приєднання України до системи ГАТТ/СОТ розпочався:

- а) 30 листопада 1992 року;
- б) 30 листопада 1993 року;
- в) 30 грудня 1993 року;
- г) 30 грудня 1994 року.

7. Процес двосторонніх переговорів України з країнами-членами СОТ розпочався у:

- а) 1994 році;
- б) 1995 році;
- в) 1996 році;

г) 1997 році;

д) 1998 році.

8. Серед потенційних переваг, які надає Україні членство в СОТ, можна виокремити:

а) забезпечення передбачуваності з основними торговельними партнерами;

б) зменшення надходжень до Державного бюджету;

в) обмеження та вжиття санкцій проти несумлінних конкурентів;

г) оптимізація структури експорту;

д) поліпшення цінових параметрів конкурентоспроможності товарів;

е) додаткові гарантії проти необґрунтованих антидемпінгових процедур.

9. Основними предметами експорту з України до країн СНД є:

а) продовольство;

б) продукція металургійної промисловості;

в) нафтопродукти;

г) продукція машинобудування;

д) продукція легкої промисловості;

е) продукція хімічної промисловості.

10. Основними імпортерами та експортерами України серед країн Європи є:

а) Німеччина;

б) Італія;

в) Польща;

г) США;

д) Канада.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати питання:

1.1. Особливості становлення ринку послуг в економіці України.

1.2. Торговельно-економічні відносини України з країнами ЄС.

1.3. Основні завдання та умови європейської інтеграції України.

2. Підготувати реферат на тему:

2.1. Україна у світовій торгівлі сировиною.

2.2. Європейський вектор відкритої економічної моделі України.

2.3. Діяльність України у Світовій організації торгівлі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Григорова-Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навч. посіб. / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 136 с.
2. Міжнародна торгівля : підручник / Ю. Г. Козак [та ін.]. – Київ ; Катовіце ; Краков : Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.
3. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : підручник / Ю. Г. Козак. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
4. Моїсеєко Т. Є. Міжнародна торгівля : конспект лекцій : навч. посіб. для студентів спец. 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» / Т. Є. Моїсеєко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 287 с.
5. Міжнародна економіка : конспект лекцій / Л. О. Чернишова, В. О. Козуб, Л. Л. Носач, Н. Ф. Соболева. – видання 2-ге, перероб. та доп. – Харків : Видавництво «Форт», 2015. – 348 с.
6. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
7. Світовий ринок товарів та послуг: у 2 ч. Ч. 1 : підручник / А. А. Мазаракі, Є. М. Воронова, В. В. Юхименко, І. В. Чаус. – Харків : Ранок, 2008. – 239 с.
8. Світовий ринок товарів та послуг: у 2 ч. Ч. 2 : підручник / А. А. Мазаракі [та ін.] ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Харків : Ранок, 2008. – 240 с.
9. Міжнародна економіка : конспект лекцій / Тютюнникова С. В., Мельнік Л. О., Козуб В. О., Носач Л. Л. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 396 с.
10. Бочарова А. Г. Ключевые риски при франчайзинговой деятельности и вероятные пути их минимизации / А. Г. Бочарова, А. Б. Белоцерковский // Сучасний рух науки : тези доп. X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 2-3 квітня 2020 р. – Дніпро, 2020. – Т.1. – С. 163–166.
11. Білоцерківський О. Б. Розвиток міжнародного туризму в Україні в контексті світових тенденцій // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». – Одеса : ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2017. – Вип. 10(63), Т. 22. – С. 220–223.
12. Білоцерківський О. Б. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – Херсон : ВД «Гельветика». – 2018. – Вип. 28, Ч. 2. – С. 170–173.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тема 1. Міжнародний ринок: сутнісна характеристика та особливості розвитку.....	6
Тема 2. Міжнародна торгівля товарами та послугами на світовому ринку.....	13
Тема 3. Особливості функціонування міжнародних товарних ринків.....	19
Тема 4. Теоретичні основи міжнародної торгівлі послугами....	24
Тема 5. Особливості формування та сучасні тенденції розвитку ринків міжнародних послуг.....	28
Тема 6. Система регулювання міжнародного обміну товарами і послугами.....	34
Тема 7. Методи організації зовнішньоторговельної діяльності.	40
Тема 8. Міжнародні економічні інститути, що регулюють світову торговельну політику.....	45
Тема 9. Сучасний стан і перспективи розвитку світових інтеграційних процесів.....	50
Тема 10. Зовнішньоторговельна діяльність України за умов ринкової трансформації.....	55
Список літератури.....	58

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять з дисципліни
«Міжнародні ринки товарів та послуг»
для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання

Укладачі: СТЕПУРИНА Світлана Олександрівна
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ Олександр Борисович

Відповідальний за випуск проф. Шапран Є. М.
Роботу до видання рекомендувала проф. Райко Д. В.

В авторській редакції

План 2022 р., поз. 234
Підп. до друку 22.12.22 р.
Гарнітура Times New Roman. Обсяг 2,7

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
вул. Кирпичова, 2, м. Харків-2, 61002
